

BUNSCHOTEN EN EEMNES

Wie het dorp Bunschoten binnenkomt, zal allerminst het vermoeden hebben, dat deze plaats vroeger een stad is geweest. Nou ja, een stad Van der Aa weet te vertellen van Bunschoten: „Het was oudtijds eene stad, voorzien met vele en zelfs met meer voorregten dan de stad Utrecht, welke haar door Floris van Wevelinkhoven, den vijfzigsten bisschop van Utrecht, wegens menigvuldige diensten aan hem en zijn nazaten bewezen, in het jaar 1383, geschonken werden.“

Maar die stedelijke vreugden zouden niet lang duren. Want in 1428 waren de lieden van Bunschoten zo onverstandig zich te mengen in een twist tussen Rudolf van Diepholt en Sweder van Culenburg, die tegelijkertijd tot bisschop verkozen waren en derhalve om de eer vochten. Bunschoten bleek niet op de hand van Rudolf te zijn en toonde dat door de tegenpartij van Rudolf met mannen en wapens te steunen.

Zij hadden echter op het verkeerde paard gewed en zagen in genoemd jaar ten gevolge van Rudolfs toorn hun stad in vlammen opgaan. Bunschoten bleef, ook in ontakelde staat, als stad aangemerkt, en men wil dat de ene rechte straat van het dorp, waar de huizen „stadswijze naast elkander staan“ een herinnering aan het stedelijk verleden van Bunschoten is. Ook kan de oude omgrachting van Bunschoten met weinig moeite gereconstrueerd worden.

Het enige gebouw van historisch belang is de hervormde kerk, met haar toren uit de 15e eeuw. Beide worden momenteel gerestaureerd. Oorspronkelijk was het een kruiskerk, maar in 1790 kwam men tot de ontdekking, dat koor en dwarspanden eigenlijk net zo goed afgebroken konden worden. Dit is toen gebeurd; uit het restant ontstond de rechthoekige kerk die we tegenwoordig kennen. De zware toren vertoont overeenkomst met de kerktoren te Laren in het Gooi.

Enkele oude gevels zijn, min of meer in ontluisterde staat, overgebleven.

Is Bunschoten een dorp met agrarische inslag, het tweelingdorp Spakenburg heeft een vissersbevolking. Overigens deed in Bunschoten-Spakenburg de industrie haar intrede.

Spakenburg, aanvankelijk niet anders dan een haven- en haventje, is van lieverlede tot een grappig vissersplaatsje uitgegroeid. Het mist echter alle historisch schoon, al ligt het haven- en haventje er zeer schilderachtig.

Van Spakenburg ons begevende in de richting Eemnes, treffen wij bij de Eem het dorpje Eemdijk aan. Hier zie je nog boerenbevolking in spakenburgse klederdracht.

Over de Eem gezet en door het stille en vlakke land achter de „zeekust“ rijdend, treft ons de hoge toren van Eemnes-Buiten. Ook deze wordt momenteel gerestaureerd, evenals zijn lagere collega van

Eemnes-Binnen, wiens herstel echter nog dit jaar voltooid zal zijn.

Eemnes, het lange dijkdorp, heeft een kom in Eemnes-Buiten. Daar is een luisterrijk straatje, geestig beboomd en geplaveid, dat kerkwaarts voert. In langzame tred het kerkstraatje doorwandeland, gaat uw blik voortdurend links en rechts om toch vooral niets te missen van de huisjes.

Let op het zogenaamde „Hoge Huis“, een grote woning links in de straat, als u met het gezicht naar de kerk staat. Dit pand zal eerstdaags worden gesloopt, nadat er van alles aan gedaan is om het te behouden. Eemnes lijdt hierdoor een gevoelig verlies. Wel is bepaald, dat de nieuwe woningen, die het Hoge Huis gaan vervangen, aan de straatzijde gevels van oude steen zullen krijgen, zodat het aanzien van 't Kerkstraatje niet onherstelbaar wordt geschonden.

De toren van Eemnes-Buiten is van dezelfde familie als de torens te Amerongen, Houten, Loenen en Soest. Hij wordt geacht in 1521 te zijn gebouwd. De kerk dateert van de 15e eeuw. Er binnen gaande ontdekken we nogal wat mooi meubilair uit de 17e eeuw. De preekstoel met een later aangebracht klankbord is van 1604 en heeft fraai snijwerk. Jammer dat de kerk in schamele staat verkeert, mede doordat het koor (er is geen transept) van het schip is afgescheiden. Een deel van dit koor dient momenteel als kleuterschool.

De kerk van Eemnes-Binnen heeft geen oud interieur. Zij brandde in 1921 uit en is naderhand hersteld. Deze kerk, die zeer typisch buitendijks gelegen is, stamt uit de 14e eeuw.

Achter de Wakkerendijk, die langs heel Eemnes loopt, liggen tal van fraaie boerderijen, waarvan sommigen een mooi oudhollands interieur hebben.

IETS OVER DE ONTGINNINGSGESCHIEDENIS VAN OOSTVEEN, RIDDERVENEN, NONNENLAND EN VUURSE.

In de aardrijkskundige handboeken vindt men over Maartensdijk alleen een bijdrage vermeld van mr. F. N. M. Eycyk van Zuyllichem in Van der Monde's Tijdschrift, 2e Serie III. Hieruit zal men niet veel wijzer worden, want hij stelt de verkaveling („veenscheiding“) ¹⁾ van het Oostveen, die pas in 1462-63 voltooid werd, op de 11e eeuw en vermeldt een twist tussen het Vrouwenklooster te De Bilt en de heren van St Jan (van 1512-1538), die alleen betrekking kan hebben gehad op veengrond op de toenmalige grens Zeist-Vuurse, zoals wij die nog op de kaart van De Roy vinden.

Sindsdien zijn waardevolle gegevens gepubliceerd in Heeringa's

¹⁾ zie Rodenburg: De grenzen van het Gooi, blz. 14.